

ОРНІТОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали Всеукраїнської орнітологічної конференції
Харків, 20–22 жовтня 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Львівський національний університет імені Івана Франка
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Азово-Чорноморська орнітологічна станція
Канівський природний заповідник
Дунайський біосферний заповідник НАН України
Державний природничий музей НАН України
Західноукраїнське орнітологічне товариство
Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної
ветеринарної медицини»

ОРНІТОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали Всеукраїнської орнітологічної конференції
(Харків, 20–22 жовтня 2023 р.)

**ORNITHOLOGICAL RESEARCH IN UKRAINE:
PAST, PRESENT AND PROSPECTS**
Materials of the All-Ukrainian Ornithological Conference
(Kharkiv, October 20–22, 2023)

УДК 598.2
О-68

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського
національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 1, від 17.01.2024)

Рецензенти:

- В. І. Лисенко**, доктор біол. наук, проф., директор Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».
В. П. Стойловський, доктор біол. наук, проф., завідувач кафедри зоології, гідробіології та загальної екології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Редакційна колегія:

- Ю. О. Андрущенко**, д.б.н., доц., зав. лабораторією орнітології півдня України, Азово-Чорноморська орнітологічна станція, Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України;
А. А. Бокотей, д.б.н., с.н.с., проф. кафедри зоології ЛНУ імені Івана Франка, провідний науковий співробітник Державного природознавчого музею НАН України; **О. О. Брезгунова**, к.б.н., доц. кафедри зоології ХНПУ імені Г. С. Сковороди; **М. Н. Гаврилюк**, к.б.н., доц., директор навчально-наукового інституту природничих та аграрних наук, Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького; **В. М. Грищенко**, к.б.н., с.н.с. заступник директора з наукової роботи, Канівський природний заповідник; **М. П. Книш**, к.б.н., доц., начальник наукового відділу, Гетьманський НПП; **Л. М. Літвін**, аспірантка ХНПУ імені Г. С. Сковороди (відповідальний секретар); **О. Л. Пономаренко**, к.б.н., доц., доц. кафедри зоології та екології, Дніпровський національний університет імені О. Гончара; **А. Б. Чаплигіна**, д.б.н., проф., зав. кафедри зоології ХНПУ імені Г. С. Сковороди; **Р. М. Черничко**, к.б.н., с.н.с., лабораторія орнітології півдня України, Азово-Чорноморська орнітологічна станція, Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України; **Є. Д. Яблоновська-Грищенко**, к.б.н., Канівський природний заповідник.

Орнітологічні дослідження в Україні: минуле, сучасність і перспективи. Матеріали Всеукраїнської орнітологічної конференції. – Х. : ФОП Панов А. М., 2024. 184 с.

ISBN 978-617-8113-74-2

У збірнику розміщені наукові праці з актуальних питань екології, морфології та біології птахів, які обговорювались під час Всеукраїнської орнітологічної конференції «Орнітологічні дослідження в Україні: минуле, сучасність і перспективи».

Для співробітників наукових установ, викладачів і студентів природничих спеціальностей закладів вищої освіти.

УДК 598.2

ISBN 978-617-8113-74-2

© Харківській національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2024

© Колектив авторів

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	11
Андрющенко Ю.О. ПРО ВИОКРЕМЛЕННЯ АВТОХТОНІВ У СУХОСТЕПОВІЙ АВІФАУНІ УКРАЇНИ	12
Атемасова Т.А. ГНІЗДОВЕ НАСЕЛЕННЯ ПТАХІВ ПАРКОВИХ ЗОН МІСТА ХАРКОВА	13
Бокотей А.А., Дзюбенко Н.В. ПОПЕРЕДНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ДІЙ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЧОРНОГО ЛЕЛЕКИ <i>SICONIA NIGRA</i> В УКРАЇНІ	15
Брезгунова О.О. ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ ТИП НОЧІВЕЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У ВОРОНОВИХ ПТАХІВ?	17
Брусенцова Н.О. МОНІТОРИНГ ЧИСЕЛЬНОСТІ БІЛОГО ЛЕЛЕКИ <i>SICONIA SICONIA</i> У КРАСНОКУТСЬКІЙ СЕЛИЩНІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ (ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА)	18
Бронсков О.І., Русєв І.Т., Яковлєв М.В., Гайдаш О.М., Вихристюк І.М. ФЛАМІНГО <i>PHOENICOPTERUS ROSEUS</i> В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ТУЗЛІВСЬКІ ЛИМАНИ» В 2023 РОЦІ	22
Височин М.О., Корнієнко Т.М., Струс Ю.М., Кузьо Г.О. МОНІТОРИНГ ФОНОВИХ ВИДІВ ПТАХІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ARU: ДОСВІД УСТАНОВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	24
Войчур А.Ю., Вань С.І., Чуйко Ю.С. ПОШИРЕННЯ Й БІОТОПНИЙ РОЗПОДІЛ ГРАКА <i>CORVUS FRUGILEGUS</i> У М. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ (ГНІЗДОВИЙ ПЕРІОД 2023 РОКУ)	26
Волковінська К.В. ФАУНА ПТАХІВ ПАРКОВОЇ ЗОНИ М. ЖОВТІ ВОДИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	28
Гаврилюк М.Н., Полуда А.М. ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕДАВАЧІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ МІГРАЦІЇ ПТАХІВ В УКРАЇНІ	32
Гайдаш О.М., Яковлєв М.В. ГНІЗДОВА ОРНІТОФАУНА СТЕПОВИХ ЕКОСИСТЕМ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «ТАРУТИНСЬКИЙ СТЕП»	33
Грищенко В.М. АНАЛІЗ ДАНИХ ПО СТРОКАХ ПРИЛЬОТУ БІЛОГО ЛЕЛЕКИ (<i>SICONIA SICONIA</i>) В УКРАЇНІ У 2018–2023 РР.	38
Давиденко І.В. ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЗАСЕЛЕНІСТЬ ГНІЗД БІЛОГО ЛЕЛЕКИ <i>SICONIA SICONIA</i> В ЗАХІДНІЙ ЧАСТИНІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ГНІЗДОВИЙ СЕЗОН 2022 Р.	39

Дзюбенко Н.В., Бокотей А.А. ВІЙНА І НАУКОВІ АРХІВИ: СПІВПРАЦЯ ОРНІТОЛОГІВ ЗУОТ І АЧОРГ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДАНИХ З БІОРІЗНОМАНІТТЯ	44
Дементєєва Я.Ю. ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ОРНІТОФАУНИ ПОЛІГОНІВ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ	47
Домашевський С.В., Кавурка В.В., Попівка В.І. ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЇ ХИЖИХ ПТАХІВ В ОСІННІЙ ПЕРІОД 2023 РОКУ В МУКАЧІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	50
Дядічева О.А. СЕЗОННІ СКУПЧЕННЯ РАРИТЕТНИХ ВИДІВ ПТАХІВ У ПРИАЗОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ ТА ЙОГО ОКОЛИЦЯХ	52
Ківганов Д.А. ЧЛЕНИСТОНОГІ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПТАХАМИ	57
Клєстов М.І. ОРНІТОФАУНА ПОНИЗЗЯ РІЧКИ СУЛИ: МИНУЛЕ І СУЧАСНІСТЬ	62
Книш М.П. ДО ПОШИРЕННЯ ТА ЕКОЛОГІЇ КАМ'ЯНКИ ЗВИЧАЙНОЇ <i>OENANTHE OENANTHE</i> НА ПІВНІЧНОМУ СХОДІ УКРАЇНИ (СУМСЬКА ОБЛАСТЬ)	66
Комлик Ю.А., Пономаренко О.І. ХАРАКТЕРИСТИКА УГРУПОВАНЬ ПТАХІВ У ПАРКАХ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ ЧАСТИНИ МІСТА ДНІПРО	72
Кравцова А.Ю. ВИКОРИСТАННЯ МІКРОЯДЕРНОГО ТЕСТУ ЯК ЯКІСНОЇ ОЦІНКИ ХРОМОСОМНИХ ПОШКОДЖЕНЬ ТА ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	76
Кратюк О.І. ЗМІНА ЧИСЕЛЬНОСТІ ТЕТЕРУКА <i>LYRURUS</i> <i>TETRIX</i> НА ТЕРИТОРІЇ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	79
Кушнарєв І.О. ПТАХИ ДОЛИНИ РІЧКИ ПСЕЛ	81
Ликова І.О., Харченко Л.П. ПРОЛІФЕРАТИВНА АКТИВНІСТЬ ЕПІТЕЛІО ТОНКОГО КИШЕЧНИКА <i>CALIDRIS ALPINA</i> ПІД ЧАС МІГРАЦІЙНИХ ЗУПИНОК	83
Літвін Л.М., Волокітіна В.І. ОРНІТОФАУНА ЯК ЧИННИК ВІДНОВЛЕННЯ ТЕХНОГЕННОЇ ТЕРИТОРІЇ НА ПРИКЛАДІ ТЕРИКОНУ ШАХТИ «САМАРСЬКА» ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	87
Мамедова Ю.П. ЩОДО ЧИСЕЛЬНОСТІ МАРТИНА ЗВИЧАЙНОГО <i>CHROICOSEPHALUS RIDIBUNDUS</i> НА ВОДООЧИСНИХ СПОРУДАХ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	89
Матвєєв М.Д., Зарицька В.В. ПОПЕРЕДНЯ ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГНІЗДОВИЙ ОРНІТОКОМПЛЕКС БЕЗЛІСИХ ТОВТР НПП «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»	92

Медведєва І.В., Węgrzyn E., Leniowski K. НЕТИПОВІ МІСЦЯ ГНІЗДУВАННЯ ПТАХІВ В УМОВАХ МІСЬКИХ ЕКОСИСТЕМ НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЖЕШУВ (ПОЛЬЩА)	95
Мезінов О.С., Старовойтова Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБУВАННЯ ПЕВНИХ ВИДІВ ПТАХІВ У РЕГІОНІ БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ-НОВА» У 2021 Р.	98
Мельников Р.О. ПРО ОСОБЛИВОСТІ РОЗМІЩЕННЯ ГНІЗД ЧОРНОГО ТА СПІВОЧОГО ДРОЗДІВ НА ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ДИКАНСЬКИЙ» (ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ)	100
Митяй І.С. УЗАГАЛЬНЮЮЧИЙ ІНДЕКС ФОРМИ ЯЄЦЬ	102
Мороз В.А. ГНІЗДОВА ОРНІТОФАУНА ТРЬОХІЗБЕНСЬКОГО СТЕПУ (ЛУГАНСЬКИЙ ПРИРОДНИЙ ЗАПОВІДНИК НАН УКРАЇНИ). НЕГОРОБІНИ ПТАХИ NON-PASSERIFORMES	106
Надточій Г.С., Ярмач Т.Л., Чаплигіна А.Б. БІОЛОГІЯ РОЗМНОЖЕННЯ ЛИСКИ <i>FULICA ATRA</i> НА ВОДОЙМАХ М. ХАРКІВ	110
Панчук О.С., Сімон А.О., Домашевський С.В., Франчук М.В., Письменний К.А. ДЕЯКІ РЕЗУЛЬТАТИ МІЧЕННЯ GPS-ПЕРЕДАВАЧАМИ ПІДОРЛИКА ВЕЛИКОГО, ЗМІСІДА, МОГИЛЬНИКА ТА ЛЕЛЕКИ ЧОРНОГО В УКРАЇНІ В 2019–2023 РОКАХ	113
Плющ С.О., Москаленко Ю.О. НЕГНІЗДОВІ СКУПЧЕННЯ ГОГОЛЯ <i>VUCERHALA CLANGULA</i> У ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДДЯХ ЧОРНОМОРСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА	117
Полуда А.М. ПТАХИ В АГРОЦЕНОЗАХ УКРАЇНИ: ВПЛИВ НА НИХ ПЕСТИЦИДІВ	122
Пономаренко О.Л. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ПТАХІВ, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ, У ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ «ДНІПРОВСЬКО-ОРІЛЬСЬКИЙ»	123
Потіш Л.А. ПЕРШЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЗИМІВЛЕЮ ЖУРАВЛЯ СІРОГО <i>GRUS GRUS</i> НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТСЬКОЇ РІВНИНИ	126
Редінов К.О., Панченко П.С. ПРО СТРОКИ ПОЧАТКУ ЯЙЦЕКЛАДКИ ДОВГОНОГОМ <i>HIMANTOPUS HIMANTOPUS</i> НА ПІВДНІ УКРАЇНИ	128
Редінов К.О., Петрович З.О. ЗНИЖЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ГРАКА <i>CORVUS FRUGILEGUS</i> У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	130
Саражинська І.А., Толмачова Я.А. У ПОШУКАХ СПЛЮШКИ ЄВРАЗІЙСЬКОЇ <i>OTUS SCOPS</i>	131

Скворцова Г.М. НОВІ ДАНІ ПРО ОРНІТОЛОГІЧНУ ФАУНУ МІСТА СУМИ	134
Стригунов В.І., Янчук І.С. ГНІЗДОВІ ПТАХИ ОЗЕРА СОЛОНОГО	138
Федун О.М., Попівка В.І., Ковган Я.О., Герасименко М.В., Осьмачко О.М., Шевченко В.О. ХАРАКТЕР СЕЗОННИХ ЗМІН СКЛАДУ ПТАШИНОГО НАСЕЛЕННЯ НА ОЧИСНИХ СПОРУДАХ М. ЧЕРНІГІВ	140
Фесенко Г.В. ПОГОНІЧ-КРИХІТКА <i>ZAPORNIA PUSILLA</i> ЯК ВИД ДЛЯ ВКЛЮЧЕННЯ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ	142
Чаплигіна А.Б., Євтушенко Г.О., Литвиненко С.П., Мамедова Ю.П., Сороковенко Р.Р. ДО ОРНІТОФАУНИ ОСТРОВА БІРЮЧИЙ У ВЕСНЯННИЙ ПЕРІОД	147
Черничко Р.М. ДОСЛІДЖЕННЯ КРИЖНЯ <i>ANAS PLATYRHYNCHOS</i> НА АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКОМУ УЗБЕРЕЖЖІ В ПІСЛЯГНІЗДОВИЙ ПЕРІОД	149
Chuprakova V., Friedman N.R. PILOT RESULTS OF THE RECONSTRUCTION OF THE EVOLUTIONARY HISTORY OF OWL VOCALIZATION	153
Шатковська О.В., Гхазалі М.А. КОВАРІАЦІЯ МІЖ ДЕЯКИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ СКЕЛЕТА У ВОДОПЛАВНИХ ПТАХІВ	158
Шупова Т.В. В'ЮРОК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ <i>SERINUS SERINUS</i> НА ПІВНОЧІ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ	159
Юзик Д.І., Юзик А.В. ДО РЕЗУЛЬТАТІВ АКУСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ ФОНОВИХ ВИДІВ ПТАХІВ У МЕЖАХ СОНЯЧНОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ В БУКОВИНСЬКИХ КАРПАТАХ	162
Юзик А.В., Юзик Д.І. ВИПАДОК ГНІЗДУВАННЯ ГОРИХВІСТКИ ЧОРНОЇ <i>RHOENICURUS OCHRUROS</i> У МЕЖАХ МАЛОЇ ФОТОЕЛЕКТРИЧНОЇ СОНЯЧНОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ В БУКОВИНСЬКИХ КАРПАТАХ (СМТ ПУТИЛА)	166
Яненко В.О. ОЦІНКА ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ВАЖЛИВІ ДЛЯ ПТАХІВ ТЕРИТОРІЇ, ЩО БУЛИ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ РОСІЙСЬКОЮ АРМІЄЮ У 2022 РОЦІ	170
Ярис О.О., Літвін Л.М., Чаплигіна А.Б. ЗАСЕЛЕНІСТЬ ШТУЧНИХ ГНІЗДІВЕЛЬ ДЛЯ ПТАХІВ У БОРУ НПП «ГОМІЛЬШАНСЬКІ ЛІСИ» У 2022–2023 РР.	175
Яцюк Є.О., Вігер С.Г. ПОШИРЕННЯ ДЕЯКИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЛІСОВИХ ВИДІВ ПТАХІВ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СПАДЩИНА МИНУЛОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕЗОЛЮЦІЯ	179
	182

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10636053>
УДК 598.2. 628.472.3

ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ОРНІТОФАУНИ ПОЛІГОНІВ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

© Дементєєва Я.Ю.

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, Харків
e-mail: dementeeva.y@gmail.com

Dementieeva Ya.Yu. <https://orcid.org/0000-0002-4527-4043>

Глобально питання збереження біорізноманіття залежить від системи різних чинників. Серед загальносвітових тенденцій впливу на видовий склад фауни істотного значення набули полігони та звалища відходів. Тут найчисленніша група хребетних тварин – птахи (Plaza & Lambertucci, 2017).

Сміттєзвалища створюють умови для приваблення птахів як кормова база, місце гніздівлі або зимівлі віддалене від людей. Згідно з доповідями ООН, очікується збільшення продукування відходів і надалі, що веде до зростання викликів для біоти.

Основним фактором зацікавлення дослідників стають спалахи чисельності птахів на відносно невеликих просторах. Найпоширеніші птахи, притаманні техногенним біотопам – птахи роду *Larus*. Їх зграї фіксують по всьому світу – в Америці, Британії, Швеції, Німеччині тощо (Kihiman, Larson, 1974; Yorio et al., 2016; De Lucia et al., 2018; Atkins & Maroun, 2020). Відомо й про великі зграї представників родин *Columbidae* (Robinson et al., 2021), *Corvidae* (Jadczyk, 2015), *Sturnidae* (Currier et al., 2020), *Ciconiidae* (Tortosa et al., 2003) та ін. у різних країнах на усіх континентах. Динамічно зростає популяція *Ciconia ciconia* в Європі (Bialas et al., 2021). Більшість особин цього виду надають перевагу перебуванню на полігонах протягом усього року, замість міграції (Rabaça et al., 2020). За останніх 4 роки подібні тенденції стали помітними і в Україні – на полігонах у Харківській області у 2021 р. фіксували групи до 40 особин, у 2023 р. – до 98 ос. Це свідчить про зростаючу залежність представників виду від звалищ, як багатого трофічного ресурсу, а в майбутньому, можливо, і топічного.

Сукупно на приваблення різних птахів до звалищ відходів впливають передусім антропогенні чинники – забруднення та зміна умов середовища, істотне збільшення кількості та доступності кормових ресурсів, їх близькість до населених пунктів та інше (Dementieeva et al., 2023). Безумовно, на ви-

довий склад птахів впливають і природні фактори, як то: близькість до водойм та кліматичні умови, які формують характерні риси середовища існування регіональної біоти.

Принципову роль у формуванні видового складу птахів мають економічне використання територій, природоохоронні заходи, законодавство у сфері поводження з відходами. Цей комплекс умов є одним із ключових факторів відмінності стану природного середовища, залежно від використання населенням і видів трансформації ландшафтів. Що своєю чергою обумовлює морфологічний склад відходів, які приваблюють тих чи інших птахів, а також – відмінності рослинного покриву, геологічної структури та ін. Це впливає на вибір території полігонів відходів певними групами птахів, як середовища для кормодобування, гніздування, відпочинку або зимівлі.

Із низки повідомлень з усього світу помітно, що видове різноманіття птахів збільшується з півночі на південь та навпаки – в напрямку помірного клімату, де птахам комфортно проводити фенологічні періоди. На полігонах великих міст, які займають більшу площу та приймають більшу кількість різноманітних харчових відходів, відповідно більше видів птахів. У малих містах і селах їх видовий склад бідніший та рівномірніше розподілений за кількісними показниками. У прибережних зонах очікувано домінують лімнофільні птахи – *Larus*, *Ciconiidae*, а континентальні майданчики займають переважно синантропні птахи родин *Corvidae*, *Sturnidae*, *Columbidae*.

Загальні тенденції свідчать про значний деструктивний вплив на фауну, зокрема на птахів, антропогенного чинника – полігонів відходів. Спостереженки реєструють зміни фенологічних особливостей, кормодобування, а також ризики переносу збудників хвороб та інших забруднень (Höfle et al., 2020). Спричинені загальносвітовою діяльністю зміни безумовно впливають на біорізноманіття планетарного масштабу. Головною рушійною силою вирішення цієї проблеми є принципові зміни в екологічному маркетингу, свідомого споживання, утворення та утилізації відходів.

Atkins J. & Maroun W. Exploring the roots of accounting for biodiversity and extinction accounting. *Accountability Journal*, 2020. 33(8). P. 1835-1870 doi:10.1108/AAAJ-03-2016-2450

Bialas J.T., Dylewski Ł., Dylík A., Janiszewski T., Kaługa I., Królak T., Kruszyk R., Pawlukojć K., Pestka Z., Polakowski M., Zbyryt A. & Tobolka M. Impact of land cover and landfills on the breeding effect and nest occupancy of the white stork in Poland. *Sci Rep*, 2021.11:7279. doi:10.1038/s41598-021-86529-z

Currier H.A., Fremlin K.M., Elliott J.E., Drouillard K.G. & Williams T.D. Bioaccumulation and biomagnification of PBDEs in a terrestrial food chain at an urban landfill. *Chemosphere*, 2020. 238:124577. doi:10.1016/j.chemosphere.2019.124577.

De Lucia A., Rabie R.P., Smith R., Davies F., Ostanello D., Ajayi L., Petrovska F. & Martelli Role of wild birds and environmental contamination in the epidemiology

- of Salmonella infection in an outdoor pig farm. Veterinary Microbiology, 2018.227. P. 148-154. doi:10.1016/j.vetmic.2018.11.003
- Dementieva Y.Y., Chaplygina A.B., Kratenko R.I. Species composition of bird assemblages on waste landfills in Kharkov Region. Ornis Hungarica, 2023. 31(1): 48-61. doi: 10.2478/orhu-2023- 0003
- Höfle U., Gonzalez-Lopez J. J. & Cruz Camacho M. Foraging at Solid Urban Waste Disposal Sites as Risk Factor for Cephalosporin and Colistin Resistant Escherichia coli Carriage in White Storks (*Ciconia ciconia*). Frontiers in microbiology, 2020.11. P. 1-13. doi:10.3389/fmicb.2020.01397
- Jadczyk P. Liczebność gawronów *Corvus frugilegus* i kawek *C. monedula* zimą w latach 2007-2009 na składowiskach odpadów komunalnych na Śląsku Opolskim. Ornis Polonica, 2015. V.56(4). P. 275-286. URL: bwmeta1.element.agro-027b5c92-5e52-4394-8157-1d04ff61703d
- Kihiman J. & Larson L. On the importance of refuse dumps as a food source for wintering Herring Gulls *Larus argentatus* Ornis Scandinavica. Scandinavian Journal of Ornithology, 1974. V. 5(1). P.63-70. doi:10.2307/3675895
- Plaza P.I. & Lambertucci S.A. How are garbage dumps impacting vertebrate demography, health, and conservation? Global Ecology and Conservation, 2017. N 12. P. 9-20. doi:10.1016/j.gecco.2017.08.002
- Rabaça E., Ventura T., Faria N. & Roque I. Foraging in landfills: Feeding behavior of the White Stork (*Ciconia ciconia*) and kleptoparasitism by Black Kites (*Milvus migrans*). The Wilson Journal of Ornithology, 2020. V.132(3). P. 513-521. doi:10.1676/19-10
- Robinson L., Mearns K. & McKay T. Oliver tambo international airport, South Africa: land-use conflicts between airports and wildlife habitats. Front. Ecol. Evol., Sec. Conservation and Restoration Ecology, 2021. N 9. P. 1-13. doi:10.3389/fevo.2021.715771.
- Tortosa, F. S., Caballero J. M. & Reyes-Lopez J. Effect of rubbish dumps on breeding success in the White Stork in southern Spain. Waterbirds, 2002. V. 25. P. 39-43. URL: <https://www.jstor.org/stable/1522268>
- Yorio P., Branco J. O., Lenzi J., Luna-Jorquera G. & Zavalaga C. Distribution and trends in kelp gull (*Larus dominicanus*) coastal breeding populations in South America. Waterbirds 39: 114-135. 64. Temby ID (2004). Silver Gulls: urban waste creates flying problems. Urban Wildlife: More Than Meets The Eye, 2016V. 39 (1). P. 153-158. doi:10.1675/063.039.sp103

UDC 598.2. 628.472.3

GLOBAL TRENDS IN THE FORMATION OF AVIFAUNA AT SOLID WASTE LANDFILLS

Dementieva Ya. Yu.

The article analyzes the factors that attract birds to waste dumps around the world, which leads to changes in species ecology and pollutant transfer. It is determined that species composition depends on the physical and geographical

conditions of the environment and socio-economic structure. The problem needs to be addressed to prevent further development and impact on biodiversity. The solution requires conscious use and minimization of waste production, as well as its correct disposal without access to the animal world.

Key words: *biodiversity, birdlife, landfills and waste dumps.*

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10636152>

УДК 591.9:598.279(477.87)

МІГРАЦІЇ ХИЖИХ ПТАХІВ В ОСІННІЙ ПЕРІОД 2023 р. В МУКАЧІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

© ¹Домашевський С.В., ²Кавурка В.В., ³Попівка В.І.

¹Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, Чорнобиль
Український центр дослідження хижих птахів

²Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України, Київ

³Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка,
Чернігів

e-mail: domashevsky@gmail.com

Domashevsky S.V. <https://orcid.org/0009-0006-1225-5803>

Kavurka V.V. <https://orcid.org/0000-0002-2447-3588>

Popivka V.I. <https://orcid.org/0000-0002-0296-5485>

Восени 2023 р. нами продовжено вивчення міграції хижих птахів у Мукачівському районі Закарпатської області. Із результатами досліджень весняної міграції можна ознайомитися в нашому попередньому матеріалі (Домашевський та ін., 2023; <https://raptors.org.ua/6594>).

Вивчення міграції хижих птахів у період осінньої міграції проводили з 20.08 до 10.10.2023 р. (51 день) в околицях сіл Біласовиця і Латірка. Розташовані вони в долині р. Латориця, у верхній її течії. Долина річки на цій ділянці простягається з півдня на північ, має ширину близько 3 км, вкрита листяними і хвойними лісами різного віку. Велику площу займають випаси і луки, поблизу сіл - присадибні ділянки. Спостереження за птахами проводили на трьох точках на пагорбах лівого і правого берегів р. Латориця над згаданими селами на висоті близько 870 м н.р.м.

Дослідники спостерігали міграцію птахів одночасно на різних точках. Дані збирали з 9:00 до 16:00. Обліки птахів не проводили лише під час